

BOEK Van der Elst en Mommers beschrijven Hollands pronkjeeweel

Noordwijkerhouts kasteel De Boekhorst uit de vergetelheid

Koppel op het internet Noordwijkerhout aan De Boekhorst en een keur aan (sport)verenigingen dient zich aan. Een naam ontleend aan een in de duinen gelegen heerlijkheid, ofwel een gebied waar een landsheer het voor het zeggen had. Dat het pronkstuk van De Boekhorst eeuwenlang een kasteel was, is velen onbekend.

Noordwijkerhout ■ De Noordwijkerhoutse geschiedkundige auteurs Jan van der Elst en Maud Mommers halen met 'Kasteel De Boekhorst. De geschiedenis van een Hollands pronkjeeweel' het gebouw uit de vergetelheid.

Dat het kasteel - dat in de buurt van 't Hoogdian stond - nu uitvoerig is beschreven is voor een deel de 'schuld' van Gerrit Goodhart, de

laatste burgemeester van de nog zelfstandige gemeente Noordwijkerhout. Toen hem enkele jaren geleden werd gevraagd een voorwoord te schrijven in 'Het verhaal van de kapel in het Langeveld' van Van der Elst en Mommers had hij een wens. Of de auteurs ook een boek konden schrijven over het kasteel.

Het verzoek was binnen enkele seconden uitgesproken, de realisatie van het boek kostte enkele jaren. „Het was zeker geen kleine opdracht, maar een stevige klus”, zegt Mommers. „In januari 2017 zijn we begonnen. Maud is de archieven ingedoken en ik heb digitaal onderzoek gedaan. Vlak voordat de coronapandemie uitbrak ben ik gaan schrijven”, aldus Van der Elst.

Eenvoudig

Het resultaat is een 132 pagina's tellend boek waarin met vele voetnoten en bronnen wetenschappelijke verantwoording wordt afgelegd. Toch is de tekst voor een leek niet minder aangenaam. Van der Elst: „Het was heel lastig om alle geschiedkundige feiten aan elkaar te schrijven, maar het is altijd mijn bedoeling geweest om alles zo eenvoudig mogelijk proberen te vervoorden.”

Er komen veel namen voorbij van de bewoners en hun familie van kasteel De Boekhorst, maar de auteurs

Hollands pronkjeeweel

'Kasteel De Boekhorst. De geschiedenis van een Hollands pronkjeeweel' is verkrijgbaar bij verschillende boekhandels, maar ook te bestellen via de website van Uitgeverij Aspect. De prijs van de uitgave is 27,50 euro.

gunnen de lezer ook een uitvoerige blik op het leven in een heerlijkheid. Omdat jaartallen daarbij niet altijd alles zeggen wordt op sommige momenten verwezen naar grote gebeurtenissen, zoals de ontdekking van Amerika door Columbus, de vervaardiging van zoektaarten en de verschijning van Erasmus' meesterwerk 'Lof der Zoetheit'.

„Het is leuk om het in breder perspectief te plaatsen”, zegt Mommers. „Maar we hebben ook smakelijke feiten opgedit. Zo hielden ook kasteelgenaren van De Boekhorst er geregeld minnatessen op na, niet ongebruikelijk in die tijd.”

Het boek biedt een uitvoerige beschrijving van het kasteel en de vele veranderingen door de eeuwen heen en geeft een beeld van de dagelijkse gang van zaken en de macht van de kasteelheren. „We hebben gepoogd het kasteel centraal te stellen en hoe de contacten met de dorpseligen van die heerlijkheid verliepen. Een heer van De Boekhorst had namelijk heel wat te vertellen; hij kon belastingen heffen, wetten opleggen en straffen uitdelen en kreeg belangrijke functies zoals bij het hoogheemraadschap”, zegt Mommers.

Konijnen

Zo was de jacht voorbehouden aan de heer van de Boekhorst en andere vooraanstaande personen. Hoewel

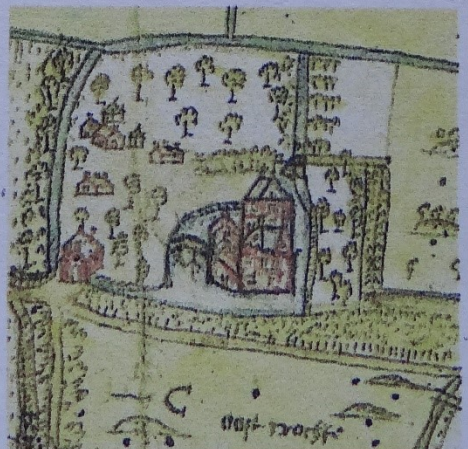
Kasteelboek eerder af door uitbraak van coronavirus

Noordwijkerhout ■ Door de uitbraak van het coronavirus is het boek van Jan van der Elst en Maud Mommers eerder op de markt gekomen. Enerzijds zagen de auteurs zich beperkt doordat de archieven dicht gingen. Zo kon Mommers pas in juni weer in Brussel terecht, waardoor tijdens het schrijven sommige passages

nog even op invulling moesten wachten. Anderzijds heeft corona het schrijven juist bespoedigd. „Omdat we beperkt naar buiten konden, hebben we op zaterdag, zondag en in de avonden veel aan het boek kunnen werken. Dat was fijn, want anders ben je maar zo op die pandemie gefixeerd”, aldus Van der Elst.

De kasteelpoort in 1895 gefotografeerd door Jacob Braakman. Op de voorgrond Kee van den Burg, met haar man (op de achtergrond) de laatste bewoners van de Boekhorst. COLLECTIE PETER VAN DEN BURG

Detail uit een kaart uit 1582 met het kasteel en de bijhorende landerijen. COLLECTIE NATIONAAL ARCHIEF

'Zo hielden ook kasteel-eigenaren van De Boekhorst er geregeld minnaressen op na, niet ongebruikelijk in die tijd'

dinsdag 2 december 2010

Regio 9

konijnen eeuwenlang een plaag vormden, was het de boeren uitdrukkelijk verboden om de beesten te vangen. „Op een overtreding hier van stonden zware straffen, zoals het afhakken van een hand of het uitsteken van een oog”, schrijven Van der Elst en Mommers.

Maar ook de kasteelheren zelf hadden naar de gebruiken van toen te handelen. Precies een eeuw nadat Floris V het duingebied had geschonken aan zijn achternecht Aleidis van Holland en daar het kasteel liet bouwen, werd Willem van de Boekhorst in 1373 eigenaar van het

“ Uitgave is voor een deel de 'schuld' van Gerrit Goedhart

landgoed. Hij maakte in ongenade bij de toenmalige graaf van Holland Albrecht van Beieren omdat hij hem geen huldeblijken had gebracht. Huys te Boekhorst werd hem dan ook ontnomen en aan Jan van Kronenburg, raadsheer van Albrecht van Beieren, geschonken.

Omdat Van Kronenburg ervan werd verdacht een rol te hebben gespeeld bij de moord op Aleid van Poelgeest, de minnares van Van Beieren, werd het kasteel met de grond gelijk gemaakt. „De uit Leliden afkomstige slopers Jan Wouterszoon en Jan Stienhouwer kregen deze

klus toegewezen”, concluderen de auteurs in hun boek. Beide kasteel-eigenaren kwamen later weer in het gewij van de graaf. Het kasteel werd dan ook herbouwd en uiteindelijk mocht Willem van de Boekhorst zich weer eigenaar noemen. Een landgoed waar ook de lage Boekhorst – tegenwoordig Oud Ade – onderdeel van uit maakte.

Verval

In het tweede deel van de achttiende eeuw raakte het kasteel in verval, maar het poortgebouw is nog een foto uit 1895 te zien. Van der Elst: „Elic

is gewoon frappant om te zien hoe snel deze geschiedenis in de vergetelheid raakt. Hoe kan het dat niet alleen het kasteel maar ook de ooit zo prachtige poort zo'n 120 geleden is verdwenen.”

Meer recent verbaast het Van der Elst dat baron van Hardenbroek na een ruzie met de gemeente als eigenaar van het landgoed opdracht gaf om het hoog aangeschreven Boekhorsterbos te kappen. „Hoppa, gewoon weg. Ik hou ook erg van de natuur en dan is het jammer dat zo'n mooi duingebied gewoon is verdwenen.”

De voorzijde van het kasteel De Boekhorst. De gravure werd in 1732 door Abraham Rademaker gemaakt. COLLECTIE PETER VAN DEN BURG

Onderzoek naar restanten van voormalig bouwwerk

Noordwijkerhout ■ Naast het onderzoek van Mommers en Van der Elst, is inmiddels de Stichting Kasteel Boekhorst in de historie van de vesting gedoken.

„Dat is puur toeval naar mijn idee. Ons onderzoek was bij velen vast niet eens bekend en de oprichting van die kasteelstichting door Victor Salman dit jaar was een aangename verrassing voor ons”, zegt Van der Elst.

Zo wordt onder meer via geofysisch onderzoek op de plek van het kasteel naar de bodem-

structuur gekeken. „Het gebied heeft trouwens nog steeds hoge oudheidkundige waarde, onder meer vanwege de funderingsresten in de grond”, schrijven Van der Elst en Mommers in hun boek.

De resultaten van het bodemonderzoek moeten binnen enkele maanden bekend zijn. Gelijktijdig hopen de auteurs dat hun uitgave een bron voor extra onderzoek is. „Alle kaarten en literatuur vormen een mooie basis om mee verder te gaan”, aldus Van der Elst.